

andere, die hogere, die allerbovenste, fijnste, schier onbeweeglijke kroezige wolkjes, die daar blijven hangen aan zwijgenden hemel, uren lang? Die hooggevangen zijn in beklommende stilte? Niet de wolken van regen, maar de ijle krulweefels van blukenden dauw in strakke onbeweeglijkheid?

Hebt gij ze wel gezien, hebt gij ze wel gehoord?

* * *

Ach, dan hebben ze u ook verteld wat ze Jesaja hebben doen hooren; dit is het, dat nu ook zoo vreeslijk stil kan zijn onze zwijgende God.

Stil, wees stil. Er is een menschelek gevoel, dat in de stilte van den nacht Gods groetenis verneemt. Maar de stilte van den dag, de stilte, die Jesaja heeft aangehoord, daar is de Angst in, want ze brengt geen groei van God hem aan; ze zegt dat God vergeten heeft genadig te zijn, dat Zijn vredegraad schijnt weggezonden in grondeloos zwijgen.

O, de zwijgende lucht!

O, de zwijgende God!

Want daar in lager wacht, in de stad der menschen, mogen zorg zijn en gebrek, schuld en boete, liefde en haat, de zwijgende, laziende hemel is bij dit al strak-onbewogen en plooit een kleed van stilte, van klaagloze, lachloze stilte. En de tobbers op het veld van oogst mogen zich bemoeien met zwoegenden arbeid, de wolkjes zeilen, of neen, rusten hoog boven hun sterfelijk hoofd.

En — meer dan die wolken, meer dan die stille luchten, is hier.

* * *

Ja, is Hij er wel? Is Hij hier wel? Is God, onze God, hier wel, Jesaja?

Zie, in de volkerenwereld botst het; het gist er en het schuurt; 'tis oorlog en oorlogsgerucht. Assur dreigt, het dreigt naar alle zijden. Wat zult gij nu zeggen, o Jesaja, aan de zwoegers van Ethiopië, hoe zult gij ze troosten, in hun angst voor Assyrië's borden? Wat zult gij zeggen tot hun bemoeienissen, om Ethiopië en Juda samen mobiel te maken tot den stormloop tegen Assur? Zoudt ge over dat krijgsgerucht wel een gerucht, een orakel van uw God kunnen bemachtigen? Is uw God, Jesaja, geen zwijgende God? Trekt Hij Zich van Ethiopië's zorg en gebrek, van Jeruzalems schuld en boete, van aller menschen liefde en haat, wel iets meer aan dan de zwijgende ethersferen in dit geluidloze Heel-al? Is er in uw God, o Jesaja, wel iets meer beweging te krijgen dan in die hogere kroeswolkjes in laaihitte van hondsdagen?

Och, laat Jesaja maar zwijgen van zijn troostelozen God. De Eeuwige Zelf is hem al voor; — o, dat Hij zich daarop beroemt, wees nu onzer! — de Eeuwige Zelf zegt het immers: rustig, rustig aanschouw Ik, stil ben Ik en Ik zie toe op al uw moeite van mijn hooge woning uit; Ik doe gelijk die roerloze luchten. Ik, de Eeuwige, woon in de ongemakbare stilte van onlaakbare stilte.

* * *

Er zijn niet veel menschen, die het spreken van God hebben verstaan.

Er zijn nog minder menschen, die het zwijgen van God, van den strakken, roerlozen God hebben verstaan.

Maar o als wij het hebben geproefd...

Dan worden we zoo bang. Want we begrijpen dan Jesaja maar al te goed. Ook bij ons de moeizame arbeid, de dreigende dood, oorlog, moord, gloeiende haat en pralende zonde. En daarbij een zwijgende God! En daarbij die eeuwige rust van den Geweldige, Die niet

eens omsiet naar de voethank Zijner voeten! Want gelijk Assur zich in zonde ontwikkelt en de schrik van Azië ook de bedreiging van Jeruzalem wordt, zonder dat van boven God aan Assur ook maar riäkt, zoo zien ook wij van rondom de zonde ontwaken en de wereld dreigen de kerk; en wie speurt iets van een God, die regeert; wie ziet beweging in den troon, vanwaar onze hulp moet komen?

Dat is het raadsel van den lijdzaam God.

Dat is de zomerbenauwing over de geesten der profeten!

* * *

Maar wat zijt ge onrustig in mij, o mijn ziel? Meer dan de wolken, meer dan de luchten is hier. Want die wolken zijn stil en roeren zich niet, want ze kunnen ook niet; ze spreken niet en daarom zwijgen ze toch eigenlijk ook niet. Hun stil zijn is moeten. Maar mijn God, Hij moge dan stil zijn, Hij ziet dan toch, Hij aanschouwt dan toch. Hij zwijgt wel, en dan laat Hij Assur maar begaan, en dan laat Hij ons maar schrik van rondom. Maar Hij kan zwijgen, omdat Hij te spreken weet. Zijn stilzijn is willen. Zijn zwijzaamheid is toch niet in eenwigheid, even zoo min als het roerloos hangen van de wolken, en van de zomerluchten; Zijn zwijgen bereidt Zijn spreken. Want al kruist niet het zwerk, al ligt het zoo stil als het doode leven, mijn God zit niet immer stil. En daarom: uit zomerdagbrand wekt Hij den storm en scheurt straks het onweer; alle trillende luchten wachten op wat immer komen moet — den donder en den slag, het vuur en het licht, den bliksem en de beweging, het rumoer en de daad.

En al zou ook Zijn zwijgen vele tijden verduren, toch is daar Gods daad, Gods werkzaamheid, Gods uitgaande energie, ook in de benauwende stilte van den zomerdag. Want die broedende hitte wekt het leven in de korennaar, doet de vruchten zwellen, en de druiven rijpen:

en in den daverenden middagloed
ontplooit de Zomer trotsch zijn glorievanen!

Dat is de kracht van den zomerbloed, dat is de zomerlaad van den achter wolken en boven zon in zwijgen verhuilen God.

De lucht is vuur en vlam; geen adem stoeit
door 't roerloos veld, dat zich in zongloed bakert,
in grootschen zomerbrand, die gloeit en schroeit,
en 't koren rijpt, in 't branden rijp
[geblakord!]

Ga nu uit, Jesaja, tot Ethiopië's ontrusten, en zeg hun: Zoo weet mijn God te zwijgen in rustig krachten doen, totdat de vruchten rijp zijn, Assurs vruchten alle rijp gestoofd voor den oogstdag van den zwijzamen Held. En die oogstdag zal niet immer toeven. Straks zijn de druiven van Assurs donkere schoonheid en zwoelen lust rijp gebrand. Maar dan zal ook het mes erin gezet worden; niet door Ethiopië's grooten, niet door Jeruzalems krijgers, maar door Jesaja's God. De oogst zal zijn niet voor de veelbezigen, die Gods rust vervloekten wel duizendmaal, doch voor den Held, die het sterkst was in zijn zwijgen. Zwijg nu stil voor Hem, Ethiopië; want Jesaja's hooge God moge niets anders schijnen te zijn dan een God van permissie, van zwijzaam toezien, Hij volbringt toch Zijn daad, Zijn activiteit. En als in 't leest Zijn oogstmes van Assurs wijnbergen de druiven snijdt en in de ranken kapt, dan bereidt Hem Ethiopië geschenken (vs. 7) en in Zijnen tempel zegt Hem een ieder eere!

* * *

van het bestaansrecht van een moderne overtuiging in de Kerk van Christus.

De onthouding, waartoe de ouderlingen zich genoopt voelden, was ook geen miskenning van hun ambtsroeping; daar de bijwoning van doops- en avondmaalsbediening slechts door usantie geregeld; door geen kerkelijke wet bevolen was.

Geen lastering van de voorgangers was het, als zij beweerden, dat de moderne predikanten, tegenover de aangegane verbintenis hun ambt slechts behouden konden door hun gevoel van eorlijkheid en der taal geweld aan te doen. De Kerkeraad deelt deze beschouwing.

't Was ook geen daad, gepleegd in strijd met 's Heeren Geest, daar Christus nooit een liefde zonder grens en vorm, die alles goedkeurt, heeft gepredikt.

Evenmin kan hun een misdadige rustverstoring ten laste worden gelegd; want indien al hun ernstig, waardig schrijven uit valsche rust kon doen opschrikken, toch is geen verstoring van ware rust door hen bedoeld, geen muidende woeling uitgelokt.

En tegenover het verwijt, dat hun daad een verkorting van het recht der gemeente zou zijn, kon met meer grond beweerd worden, dat het verlies een handhaving van het recht der gemeenschap is, wanneer de eisch wordt gesteld, dat aan bostrijders van het historisch Christendom geen lidmaatschap wordt verleend.

Bij dit alles wordt aan het slot de herinnering niet verzuimd, dat, indien de liberalen zich nu op hun beurt zagen uitgesloten van het bestuur der gemeente en haar instellingen, dit niet geschiedde onder de leus van: „Gelijk recht aan alle richtingen in de Kerk”, maar door een Kerkeraad, die de historische lijn weer had opgevat, de positieve belijdenis van Christus naar de Schrift weer tot richtsnoer koos, en eerlijk en openlijk zijn beginselen in praktijk bracht, met wettig gebruik van de heersche reglementen.

De afrek der Memorie, door den drak algemeen verkrijgbaar gesteld, was zoo groot, dat reeds binnen enkele maanden een tweede uitgave verscheen.

Geen wonder! Zelfs moderne Kerkeraadsleden, die woedend waren over den inhoud, moesten Dr Kuyper toch de eere geven, een meesterstuk te hebben geleverd, dat blijvende waarde behield voor de archieven van den kerkeraad. En Dr Bronsveld, ofschoon bevreemd voor het gevaar, dat men een welbehagen zou krijgen in „vleeschelijke wapenen”, kon toch niet nalaten in zijn Octoberkroniek te schrijven:

Dr Kuyper, wiens pink dikker is dan zeer veler tanden, en wiens werkzaamheid aan 't ongeoorloofde

Leer gij nu, o wereldmensch van deze eeuw, van dezen ouden dichter-profeet de les van den brandenden, stillen zomerbloed. Nog weet God te zwijgen en wij, die, zweetende zwoegers, denken te vergaan, wij verstaan Zijn rusten niet. Maar nog werkt ieder uur zoo zeker Gods werk, als in den verlaten geblakerden hof elk oogenblik van stilte er een van zegenende, wijl rijpende stilte is. Daar is in elk één ondeelbaar oogenblik van Gods permissie ook de uitstraling van Zijn energie, van Zijn inwerking op deze wereld, waarvan ook eens de druiven rijp gebrand zullen zijn voor den oogst.

O mensch, oogster van de aarde, verwijt uw God niet, dat Hij Oogster wil zijn zonder daad, dat Hij maait wat Hij niet zwoegend als gij gezaaid heeft. Want deze Oogster werkt aldoor. Gij moogt nog sluimeren voor uw oogsten; maar de Oogster in den hemel sluimert niet; in de uren van uw slapen en wachten maakt Hij juist rijp den oogst der aarde. Gij-maait wat Hij gerijpt heeft.

Een Oogster, die niet wachten kan, een God, die niet zwijgen kan, onze ziel heeft in hen geen behagen; en geen einde kroont hun werk. Want zwijgen en wachten is ook werken.

Leer dan van den zomer en wordt wijs. In de tijden van zwijgen worden vruchten gerijpt. Als God niets aan Assur schijnt te doen, dan doet Hij het meest eraan. Het grootste werk is het stilste werk.

Gij nu, wie zijt gij?

Welke vrucht rijpt in uw levenshof?

Alle vrucht, die blonde vruchten draagt voor Assurs zondfestijn, wordt eens afgesneden. De dreiging van den zwijgenden God is er reeds, al blijft Hij achter diepe hemelkolken verstoken. Dat nu beve, die Assurs bergen bewoont en bewondert!

Maar alle vrucht, die in Christus vrucht draagt... God moge ver van haar bloeien schijnen te zijn, haar groeien is toch altijd voor Hem.

De Oogster komt, de Zwijger spreekt te Zijner tijd en de hof, die den Liefste niet zag komen, wordt eens door Hem betreden.

Zomerbrand werkt zomerzegen.

Zomerbenauwing wordt zomervruchtding.

Leer van den zomer, zie naar de lucht, hoop op God en wees wijs tot zaligheid.

K. SCHILDER.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Een kleine aanvulling.

De vorige week hadden wij het genoegen de aandacht te vestigen op het boek van Dr Pol te Rijsoord: Midden-Java ten Zuiden. Van verschillende zijden kwam de vraag, waar het te krijgen is. Uitgegeven is het door den Zendingstudie-Raad, wiens uitgaven alle te krijgen zijn bij den boekhandel der Inwendige en Uitwendige Zending, directeur A. J. C. van Seters, Den Haag, Nassau Zuilensteinstraat. Men kan het natuurlijk bij elken boekhandelaar bestellen, die het dan uit Den Haag laat komen, zonder prijsverhoging.

Wij hebben het nog niet geadverteerd gezien; waarschijnlijk wacht de Z.S.R. daarmede, tot het ook het boek van Dr Lindenhorn over Oost-Java kan annoncereen, en de Leidraden over deze beide terreinen (Oost- en Midden-Java) tevens verschenen zijn; dat gaat dan in één moeite en kosten door.

Het boek van Dr Pol, royaal uitgegeven, in keurigen prachtband, en ruim 330 bl. groot, kost slechts f2.90, wat beslist goedkoop is. Laten nu vooral onze ver-

grenst, heeft onze polemische letterkunde verricht met een levige brochure, die reeds door velen gelezen „Memorie van den Amsterdamschen Kerkeraad der Nederlandsch-Hervormde Gemeente, in zake het adres van de H.H. G. Kuyper c.s.". Uit een letterkundig oogpunt beschouwd, stellen wij „Het Vergrupp der Zeventien Ouderlingen” boven „de Fata Morgana”. De kracht werd hier geen gewrongenheid, de natuur wekt hier niet zoo vaak voor iets gemaakte en gezocht. Wij hebben hier een pleidooi, een pamflet in den gunstigen zin van het woord. Kennelijk een amore gesteld, meet het de maat der adressanten boordvol; het spaart niets; het vergeet niets; het doordt niet slechts den tegenstander, maar het begraaf, het bedelt hem onder het wicht van argumenten. Tintelend van geest, overvloeiend van geleerdheid, tweesnijdend door zijn sarcasme, bereidt het allen vrienden van onze letterkunde een groot genot. Stemmen voor Waarheid en Vrede, 1872, blz. 1150.

Groen van Priesterer verwees voor de levensvraag der Kerk naar de Officiële Bescheiden over de kwestie van aanneming tot lidmaat in verband met de Memorie van den Kerkeraad over Het Vergrupp der Zeventien ouderlingen, en schreef daarvan:

Lezing en overdenking dezer Opstellen, met uitnemende klaarheid en kracht geredeneerd, over een onderwerp, dat den hartader der kerkelijke pligbetrachting betreft, mag in het gehele Vaderland door niet één kerkeraadslid worden verzuimd.

Voor de reglementaire willekeur van de Synodale Commissie, nu zij het non plus ultra van anticonfessionelen onzin bereikt heeft, zal de Amsterdamsche Kerkeraad niet zwichten. Haar non possumus zal weerklank vinden in het Land. Ned. Ged. 19 Oct. 1872, blz. 362.

Dr Hoedemaker daarentegen schreef toen reeds aan Dr Kuyper:

Gij hebt een schitterend pleidooi geleverd.... Ik ga op dezen weg nog niet mede. Tegenover onrecht stel ik geen willekeur, maar recht.... Het Trojaansche paard is nu binnengehaald. Wij spreken elkander nader. Open Brief aan Dr Kuyper, 1886, blz. 19. Zie verder: De Vereeniging, Chr. Stemmen, deel XXVII, blz. 389 en 493. Ook De Standaard, zondagsnummer van 11-December 1872.

De geschiedenis van „het vergrupp der zeventien ouderlingen” verhaalde ik in De Strijd voor Kerkherstel, blz. 174 w.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XLVIII.

45. Het vergrupp der zeventien Ouderlingen. Memorie van den Amsterdamschen Kerkeraad der Nederlandsch Hervormde Gemeente, inzake het adres van de H.H. G. H. Kuyper c.s. voor den Kerkeraad gesteld. Amsterdam. H. De Hoogh & Co. 1872.

Zeventien ouderlingen waren tegen het Modernisme in verzet gekomen. Moderne gemeentelieden, meer dan duizend in getal, hadden veroordeeling van deze ouderlingen geslucht. De Kerkeraad stond hen te woord in een uitgewerkte memorie, waarvan de concipiëring aan Dr Kuyper was opgedragen.

De luidende gedachte van het adres des heeren G. H. Kuyper c.s. tegen de daad van de heeren Feringa c.s. volgende, vindt Dr Kuyper hier de klacht, dat de zeventien ouderlingen schuldig staan aan een tienvoudig vergrupp:

- Aan de Traditie, beide van Vaderland (?) en Kerkeraad (?);
- Aan het Beginsel, beide in Staat (?) en Kerk (?) geslucht;
- Aan de Gemeente, door miskenning van het Ambt (?) en ?;
- door misbruik van het haar Heilige (?);
- door lastering van haar Voorgangers (?);
- door verbreking van haar Rust (?) en Recht (?).

Deze reeks van beschuldigingen, uit het slecht gesteld adres opgezamd, wordt hier nu door Dr Kuyper ontzenuwd.

Den zeventien ouderlingen was verweten, dat zij ontrouw waren geworden aan de traditie van den kerkeraad, jarenlang een toonbeeld van verdraagzaamheid. Maar het schoon verleden, waarmede deze „onverdraagzamen” gebroken hebben, verandert hier bij het licht van officiële stukken, in den bloeitijd van de dwingelandij der liberalen, wier onverdraagzaamheid, minachting en kleingeeftige tegenwerking tal van jaren volgehouden tegenover mannen, nu nog door de gemeente geliefd, hier zonder sparen uit de acten worden aan het licht gebracht en tentoongesteld.

Wat de ouderlingen deden, was evenmin, zooals beweerd werd, een aanranding van de gewetensvrijheid van andersdenkenden, maar eenvoudig een ontkenning

eenigingen
schaffen.
lingsblad”
hierover
in het ver
Leidraad

De kan
boom bo
heeft het
weken ni
predikant
niet kwa

Eve
van h
niet e
Zij se
een k
De
voor
vervul
verk o
dan o
zijn. O
groot
zoeken
heeft
Is
van
er wo
aand
De
al rij
het co
vraag
Zou
gevolg
den k
oogst
Woord
Wie
zeker
van ar
En
„Is
de ou
bidden

Worde
Er war
Daar zi
broeder
den Heil
zoeken i
Dan me
als eisch
tot het b
niet in d
Daar z
Ja er
Het uit
gebruikt
Er werk
kerken.

In „De
van Dr D
Sufrius

Zon
De v
opwek
doorga
derde
men m

Ik heb
De gew
in Zeelan
Gelukki
in de bed
De der
Maar i
moeite so
gen, dat
worden
Eens m
deld.

De af
de dom
Toen s
dominee.
Goed, c
de broede
toevertr
In onze
niet zoov
Men g
Datema
Hoewel
kan.

Men m
niet in d

Zoals
Kb. voor
Gereforme
droeve

Doe
in ver
numm
dikant
die zi
zeggen
docent
als h
predik
Het
valt r
de m
in die
van m
dat h